

نقش واسطه‌ای تمایز خود در رابطه علی بین افسردگی و رضایت زناشویی زنان متأهل Mediating role of differentiation of self in the causal relationship between depression and marital satisfaction in married women

Maryam Mardani, PhD candidate

Soodabeh Bassak-Nejad, PhD✉

Rerza Mansouri-Koryani, M.A

مریم مردانی^۱

سودابه بساک‌نژاد^۲

رضا منصوری کوریانی^۱

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationship between depression and marital satisfaction with the mediating role of self-differentiation in women in Ahvaz. This descriptive-correlation research was conducted through structural equation modeling by multivariate correlation method. 260 married women in Ahvaz in 1399 were selected by convenience sampling. The instruments used were Differentiation of Self Inventory (Skowron & Friedlander, 1998), Enrich marital Satisfaction Questionnaire (cited in Soleymanian, 1994) and Beck Depression Inventory-II (Beck, Steer, & Brown, 1996). Structural equation modeling was used to analyze the data and bootstrap method was used to investigate the mediating effects. Structural equation modeling analyzes confirmed that the fit of the proposed model is appropriate. The results showed that depression syndrome through mediation of its differentiation and its subscales (emotional separation, Emotional reaction, my position and interaction with others) have been effective on marital satisfaction ($p = 0.001$). According to the obtained results, the discussion of differentiation seems necessary and familiarizing couples with this variable at the time of marriage leads to more satisfaction in marriage and their marital relationship.

Keywords: Differentiation of self, Depression, Marital satisfaction

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه میان افسردگی و رضایت زناشویی با نقش واسطه‌ای تمایز خود در زنان متأهل از منطقه ۲ شهرداری شهر اهواز انجام شد. این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و از طریق مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش همبستگی چندمتغیری انجام شد. ۲۶۰ زن متأهل شهر اهواز در سال ۱۳۹۹ به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده سیاهه‌های تمایز خود (اسکورن و فریندلندر، ۱۹۹۸)، رضایت زناشویی انریچ (انریچ، ۱۹۸۲) و پرسشنامه افسردگی بک (بک و همکاران، ۱۹۹۶) بود. برای تحلیل داده‌ها از روش الگویابی معادلات ساختاری و برای بررسی اثرات واسطه‌ای از روش بوت‌استرپ استفاده شد. تحلیل‌های الگویابی معادلات ساختاری تأیید کرد که برازندگی، مدل پیشنهادی مناسب است. نتایج حاکی از آن بود که نشانگان افسردگی از طریق میانجی‌گری تمایز خود و خرده‌مقیاس‌های آن (جدایی عاطفی، واکنش هیجانی، جایگاه من و آمیختگی با دیگران) بر رضایت زناشویی تأثیرگذار بوده است ($p = 0.001$). با توجه به بحث تمایز یافتگی، به نظر می‌رسد آشنا کردن زوجین با این متغیر در زمان ازدواج به رضایت بیشتری در ازدواج و رابطه زناشویی آنان منجر می‌شود.

واژه‌های کلیدی: تمایز خود، افسردگی، رضایت زناشویی

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۴/۱۹ تصویب نهایی: ۱۴۰۰/۸/۲۰

۱. گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲. گروه روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)

● مقدمه

یکی از مهم‌ترین پدیده‌های زندگی که می‌توان به آن اشاره کرد، ازدواج است. یک رابطه تنگاتنگ و صمیمانه بین دو انسان که می‌تواند به‌عنوان یک پناهگاه امن برای روبه‌رو شدن با ناملازمات زندگی باشد. فردی که ازدواج می‌کند، انتظار دارد زندگی او با خوشبختی و رضایت همراه شود و از تمام لحظه‌های زندگی خود لذت ببرد. می‌توان گفت آنچه از خود ازدواج با اهمیت‌تر است، موفقیت در ازدواج یا رضایت زناشویی بین زوجها است (میرهاشمی و اکبری مقدمی، ۲۰۲۰).

یک ازدواج شاد و رضایت‌بخش، ازدواجی است که در آن زوجین همچون یک دوست خوب و صمیمی با یکدیگر رفتار می‌کنند و مشکلات زناشویی خود را به شیوه‌ای ملایم و محترمانه حل و فصل می‌کنند (رضایی والا و یارمحمدی واصل، ۱۳۹۹). افسردگی در روابط میان‌فردی انسان‌ها، تأثیرات منفی زیادی بر جای می‌گذارد. افسردگی، نه تنها ارتباط منفی نیرومندی با رضایت زناشویی در هر دو زوج دارد (بلیاد، ناهیدپور، و آزادی، ۱۳۹۶) بلکه می‌توان با اطمینان گفت که از آن فروپاشی یک رابطه را می‌توان پیش‌بینی کرد (هولاند، لی، مارشاک و مارتین، ۲۰۱۷). در برخی آمارها گزارش شده که زوجین افسرده ۲۵ بار بیشتر مسائل و مشکلات زناشویی را نسبت به همسران غیرافسرده گزارش می‌کنند (بالچ، ویلیام، لاووراتو و پتن، ۲۰۰۹). چون افراد افسرده تمایل بیشتری به درگیر شدن در رفتارهای میان‌فردی مختل‌کننده دارند (میرهاشمی و اکبری مقدم، ۲۰۲۰).

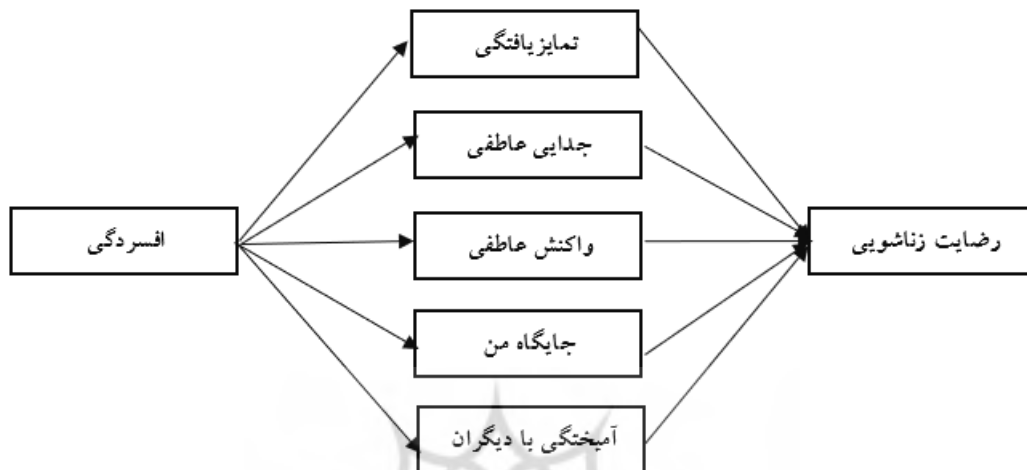
در واقع این زوجین در روابط زناشویی خود چالش‌ها و آشفتگی‌های بیشتر، ابراز احساس منفی و انتقاد بیشتر و همچنین صراحت کلام کمتری دارند. همسر افراد افسرده نیز انتقاد و منفی‌گرایی بیشتری نسبت به همسر افسرده خود و ارتباطشان دارند (بالچ و همکاران، ۲۰۰۹). پژوهش‌ها بیان کردند که رفتارهایی چون سرزنش و پرتوقعی می‌تواند هر دو زوج را آشفته کند و چنین رفتارهایی در طول زمان رضایت و کیفیت زناشویی را کم می‌کند (هاشمی و اکبری مقدم، ۱۴۰۰). رفتارهای مقابله‌ای مانند سرزنش و پرتوقع بودن با مشکلات شدیدتر و سطح پایین رضایت زناشویی همراه هستند (مکنالتی و راسل، ۲۰۱۰). در یک پژوهش در مورد ارتباط بین تعارضات زناشویی و نشانگان افسردگی نشان داده شد که درگیر شدن زوجها با همدیگر و پرخاشگری فیزیکی آنها به دلیل نشانه‌های افسردگی زن مربوط است (لارنت، کیم و کاپالدی، ۲۰۰۹). در پژوهشی دیگر، بیان شد که رفتارهای خشن مرد در زمان ارتباطات زناشویی، نشانه‌های افسردگی را در زن پس از سه سال پیش‌بینی می‌کند و خشونت زن نیز با نشانه‌های افسردگی در مرد ارتباط دارد (رضائی و آبدار، ۱۳۹۶). همچنین، در پژوهش‌ها نشان داده شده که تمایز خود با رضایت زناشویی ارتباط دارد (آریایی آذر و همکاران، ۱۴۰۰). نتایج پژوهش بیان می‌کند که افرادی که تمایز خود در آنان بالا است، نشانه‌های روانشناختی و مشکلات بین‌فردی کمتری را دارند و سطح افسردگی در این افراد پایین‌تر است (چوی و مرداک، ۲۰۱۷).

بوئن (۱۹۷۸) در نظریه خود تمایز خود را توانایی فرد برای تجربه صمیمیت با دیگران و باقی ماندن در جو عاطفی و حفظ کردن استقلال از آنها اشاره دارد (کلور، ۲۰۰۹). در واقع تمایز خود نشانه عملکرد میان‌فردی، توانایی جدا کردن فرآیندهای عاطفی از منطقی و انجام عملکرد میان‌فردی، توانایی تجربه صمیمیت همراه با استقلال و تعادل مناسب میان آن است (محمدی، علی‌بخشی، صدیقی، ۲۰۱۹).

می‌توان این‌گونه بیان کرد که افراد دارای تمایز خود بالا، در اینکه روابط بین‌فردی سالم با دیگران ایجاد و نگهداری کنند؛ توانا هستند. آنان احساسات خود را کنترل کرده و هویت خود را حفظ می‌کنند؛ یعنی برای خودشان تفکر، احساس و عمل می‌کنند (سایمون، دی پلاسیدو و کانوی، ۲۰۱۹) آنها می‌توانند بین فرآیندهای عاطفی و منطقی تمایز قائل شوند. به روش کارآمد و سازگار با موقعیت‌های پرتنش واکنش نشان دهند (همایی و دشت بزرگی، ۱۳۹۷).

در پژوهش‌هایی ارتباط تمایز خود با اختلال‌ها مختلف چون اضطراب، بدبینی، نشانگان افسردگی، نشانگان جسمانی سنجیده شده است (همایی و دشت بزرگی، ۱۳۹۷؛ هدر و دیگران، ۲۰۱۹؛ پلگ و راحال، ۲۰۱۲). ارتباط مؤثر تمایز خود با سلامت روانشناختی و حل مسائل و رضایت زناشویی نیز در پژوهش‌ها پرداخته شده است (جاکوسکی و هوپر، ۲۰۱۲؛ پلگ، ۲۰۰۸). بوئن (۱۹۷۸) بیان می‌کند که افراد تمایز یافته از زندگی و روابط زناشویی خود رضایت دارند (محمدی و دیگران، ۲۰۱۹).

محققین همواره توجه خود را معطوف به مساعد ساختن شرایط و محیط رضایت‌بخش برای آرامش بیشتر زوجین نموده‌اند. با انجام مدل رابطه کلی افسردگی با رضایت زناشویی با میانجی‌گری تمایز خود در افراد متأهل شهر اهواز، گامی هرچند کوچک در جهت نیل به این شرایط برداشته خواهد شد. اگرچه مطالعات مشابه ارتباط بین برخی از این متغیرها را قبلاً مورد بررسی قرار داده‌اند، ولی تاکنون این متغیرهای خاص در یک مدل پژوهشی در افراد متأهل شهر اهواز انجام نشده است. از این گذشته متغیر تمایزیافتگی می‌تواند ارتباط افسردگی و رضایت زناشویی را تحت تأثیر قرار دهد. بنابراین، این پژوهش به دنبال شناخت نقش واسطه‌ای تمایز خود در ارتباط بین رضایت زناشویی و نشانگان افسردگی است. شکل ۱ الگوی پیشنهادی این پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. الگوی پیشنهادی در پژوهش حاضر

• روش

پژوهش از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل تمامی زنان متأهل از منطقه ۲ شهرداری اهواز در سال ۱۳۹۹ بود. نمونه مورد مطالعه شامل ۲۶۰ نفر زن بودند که به صورت در دسترس انتخاب شدند که به دلیل شرایط اپیدمی و ویروس کووید ۱۹ به صورت مجازی به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. بیشترین میانگین سنی ۲۴ تا ۴۰ ساله و ۵۷ درصد آنها شاغل بودند. از شرکت‌کنندگان پس از توضیحات در خصوص پژوهش خواسته شد به پرسشنامه‌ها پاسخ دهند. از جمله ملاک‌های ورود به این پژوهش، متأهل بودن، حداقل ۲ سال از زندگی مشترک آنها گذشته باشد و اینکه هیچ کدام از شرکت‌کنندگان پژوهش سابقه طلاق یا مراجعه به دادگاه برای حل اختلافات زناشویی و نیز سابقه مصرف داروهای روانپزشکی را نداشته باشند. بود. نمونه‌های مورد مطالعه دارای کمترین سن ۱۸ و بیشترین ۶۶ هستند. انحراف معیار سن و انحراف معیار مدت ازدواج آنها به ترتیب ۸/۹۴ و ۷/۷۶ سال بود.

• ابزارها

الف: سیاهه تمایز خود (Differentiation of Self Inventory): این ابزار به وسیله اسکورن و فریندلندر (۱۹۹۸) تهیه و تدوین شد و سپس در سال ۲۰۰۳ به وسیله اسکورن و اسمیت مورد تجدیدنظر قرار گرفت. این سیاهه ۴۶ ماده دارد و پاسخ‌های آن در یک مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) درجه‌بندی شده است. نمره بالا به معنای تمایزیافتگی و نمره پایین به معنای تمایزیافتگی است. این ابزار شامل ۴ خرده‌مقیاس ۱- واکنش هیجانی (۱۲ ماده) گرایش به واکنش نشان دادن به محرک‌های محیطی بر اساس پاسخ‌های خودکار و نیز طغیان هیجانی را می‌سنجد؛ ۲- خرده‌مقیاس جایگاه من (۱۰ ماده) که حس خودمختاری و توانایی و وفاداری فرد به آنچه به آن باور دارد را می‌سنجد؛ ۳- خرده‌مقیاس جدایی عاطفی (۱۲ ماده)، ترس از صمیمیت یا غرق شدن در روابط نزدیک و رفتارهای دفاعی برای مقابله با این ترس‌ها را مشخص می‌کند؛ ۴- خرده‌مقیاس آمیختگی با دیگران (۱۲ ماده) که درگیری عاطفی شدید با افراد مهم و همانندسازی شدید با یکی از والدین را بازتاب می‌کند، است (به نقل از جعفری، ضاربی، حسینیان و عبداللهی، ۱۴۰۰). در پژوهش آزادی، ناهیدپور (۱۳۹۵)، مقدار آزمون کروییت بارتلت برابر با ۴/۷۸ بود که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار

بوده و ضریب KMO برابر با ۰/۷۳ بود. بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل عامل اکتشافی با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و با چرخش واریماکس ۴ عامل با ارزش ویژه بزرگتر از ۱ استخراج شد که در کل ۵۹/۶۳ درصد واریانس کل مقیاس را تبیین می‌کنند. عامل‌های تأیید شده که مقدار روایی همگرا را می‌سنجد شامل میانگین واریانس استخراج شده برای مقیاس واکنش عاطفی (۰/۷۱)، جدایی عاطفی (۰/۶۶)، آمیختگی با دیگران (۰/۶۰) و مقیاس جایگاه من (۰/۵۳) بودند. اسکورن و اسمیت (۲۰۰۳) اعتبار کل را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲، و برای خرده‌مقیاس‌های واکنش عاطفی ۰/۸۹، جایگاه من ۰/۸۱، جدایی عاطفی ۰/۸۴ و آمیختگی با دیگران ۰/۸۶ گزارش نمودند. در ایران، نجف‌لویی (۱۳۸۵) نیز اعتبار این ابزار را با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل ۰/۷۲، و برای خرده‌مقیاس‌های واکنش عاطفی ۰/۸۱، جدایی عاطفی، ۰/۷۶، آمیختگی با دیگران ۰/۷۹ و موقعیت من ۰/۶۴ بدست آوردند.

ب: سیاهه افسردگی بک (Beck Depression Inventory-II): سیاهه افسردگی بک یک ابزار خودگزارشی ۲۱ ماده‌ای است که برای اندازه‌گیری شدت افسردگی و نشانه‌های آن تدوین شده است (بک، استر و براون، ۱۹۹۶). همچنین این ابزار دامنه‌ای از عملکردهای روانشناختی و زیست‌شناختی مانند تحریک‌پذیری، تغییرات در خواب و اشتها و دشواری در تمرکز را می‌سنجد. هر کدام از ماده‌ها در یک مقیاس ۴ درجه‌ای از صفر تا ۳ با نمره کل ۶۳ نمره‌گذاری می‌شوند. نمره بالا نشان‌دهنده شدت بیشتر علائم افسردگی است. نمره‌ها جمع می‌شوند تا نمره کلی در دامنه‌ای از صفر تا ۶۳ نشانگر شدت افسردگی است. نمره ۰ تا ۱۳ کم، ۱۴-۱۹ خفیف، ۲۰-۲۹ متوسط و ۳۰-۶۳ افسردگی شدید است (بک و همکاران، ۱۹۹۶).

شاخص افسردگی بک، یکی از پرکاربردترین ابزارهای افسردگی است که از همسانی درونی بالایی برخوردار است ($\alpha = 0.94$)، همبستگی کلی پرسش‌ها در دامنه‌ای از ۰/۵۴ تا ۰/۷۴ است (آرنو، میگر، نوریس و برامسون، ۲۰۰۱). ریس (۲۰۱۰) نیز همسانی درونی را ۰/۹۰ گزارش کرد. در نمونه‌های متفاوت، اعتبار مشابهی برای مثال، بیماران سرپایی ($\alpha = 0.92$) و دانشجویان ($\alpha = 0.93$) گزارش گردید (اسمیت و ارفورد، ۱۹۹۸). اعتبار بازآزمایی بالایی ($\alpha = 0.94$) در مطالعه با بیماران سرپایی در هفته نخست و آخر جلسه‌های درمان به دست آمد (بک و همکاران، ۱۹۹۶). تعیین روایی سازه در مقایسه با SCL-90 بررسی و مشخص شد که شاخص افسردگی بک با خرده‌مقیاس افسردگی آن ۰/۸۹ همبستگی نیرومندی وجود دارد (استر، بال، رانیری و بک، ۱۹۹۷). در ایران، بشارت (۱۳۸۳) اعتبار این ابزار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای افراد بهنجار از ۰/۸۵ تا ۰/۹۲ و برای افراد بیمار از ۰/۸۳ تا ۰/۹۱ گزارش نمود. دابسون و محمدخانی (۲۰۰۶) نیز با نمونه‌ای متشکل از ۳۵۴ نفر ایرانی ویژگی‌های روان‌سنجی این آزمون را بررسی نمودند و دریافتند نتایج به دست آمده از این نمونه تأییدکننده تشخیص حاصل از مصاحبه بالینی ساختاریافته است و در تشخیص و سنجش شدت افسردگی از اعتبار بالایی برخوردار است. آنها ضریب اعتبار آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ محاسبه کردند. همچنین، در پژوهش حاضر اعتبار این ابزار، با استفاده از روش آلفای کرونباخ و دو نیمه‌سازی به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۷ به دست آمد.

ج: پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (ENRICH - Enriching and Nurturing Relationship Issues - Communication and Happiness):

این ابزار به شکل ۱۱۵ ماده‌ای و نیز ۱۲۵ ماده‌ای وجود دارد. در ایران فرم کوتاه آزمون با ۴۷ ماده مورد هنجاریابی قرار گرفت در مطالعه فعلی از نسخه ۴۷ ماده‌ای استفاده شده است. هر ماده‌ای دارای ۵ گزینه است (کاملاً موافق، نه موافق و نه مخالف، مخالف، کاملاً مخالف، نظری ندارم) که به هر گزینه آن از ۱ تا ۵ یا به گونه معکوس از ۵ تا ۱ امتیاز داده می‌شود. نمره‌گذاری ابزار به ۲ روش انجام می‌شود: ۱- نمره رضایت کلی از روابط زناشویی: که نمره‌های فرد در تمامی ۴۷ ماده بر اساس امتیازهای درج شده در کلید پرسشنامه جمع شده و نمره رضایت کلی را تشکیل می‌دهد. ۲- نمره مقیاس‌های فرعی: که شامل موضوع‌های شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، روابط جنسی، ازدواج و فرزندان، اقوام و دوستان و جهت‌گیری مذهبی است که در مجموع نمره‌ها را برای هر یک از مقیاس‌های فرعی به صورت جداگانه محاسبه کرده و سپس مجموع نمره هر مقیاس را بر عدد ۵ تقسیم می‌کنیم. جورابچی، دوایی و مردانی‌راد (۱۳۹۹) اعتبار آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای زنان ۰/۸۳ و مردان ۰/۸۶ به دست آورد. در پژوهش کنونی، پژوهشگران اعتبار پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ و ۲ نیمه‌سازی به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۲ محاسبه کردند.

برای ارزیابی مدل پیشنهادی از الگویابی معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS انجام شد.

• یافته‌ها

نتایج همبستگی بین رضایت زناشویی و افسردگی در جدول ۱ نشان داده شده است. بر اساس یافته‌های این پژوهش، همبستگی بین متغیرهای پژوهش از نظر آماری در سطح ۰/۰۱ معنادار بود.

با توجه به یافته‌های جدول ۲، مدل پیشنهادی در تمامی شاخص‌های برازندگی دارای برازش نسبتاً خوب است. داده‌ها از الگوی مورد نظر پشتیبانی می‌کند.

همان‌گونه که در جدول ۳ بیان شد، ضریب استاندارد مسیرها از متغیر افسردگی به تمایز خود، خردمقیاس‌های آن و رضایت و تمام مسیرهای از تمایز خود و خردمقیاس‌های آن به رضایت زناشویی معنادار بود.

جدول ۱. نتایج ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

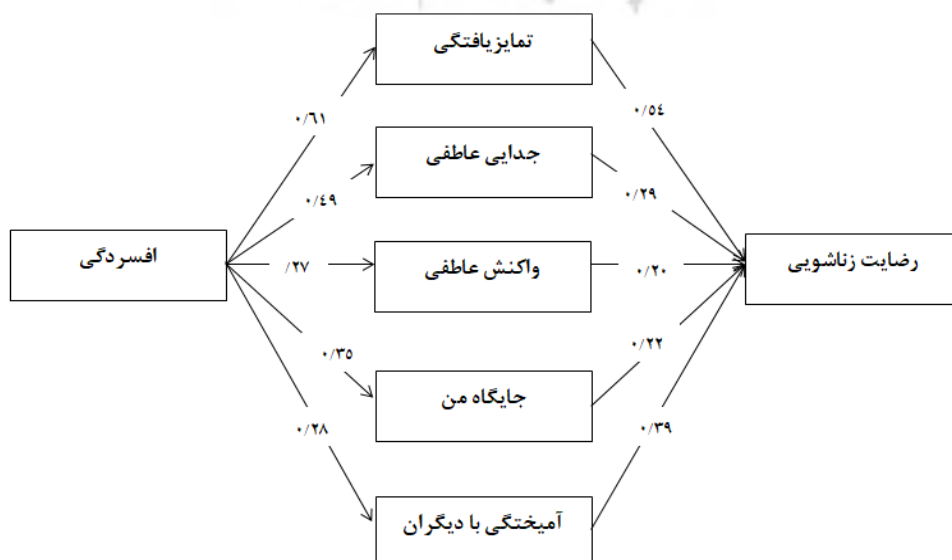
متغیرها	افسردگی	تمایز خود	جدایی عاطفی	واکنش هیجانی آمیختگی با دیگران	جایگاه من	رضایت زناشویی
افسردگی	-					
تمایز خود	-۰/۶۶*	-				
جدایی عاطفی	۰/۴۱*	-۰/۶۹*	-			
واکنش هیجانی	۰/۳۱*	-۰/۷۷*	۰/۷۱*	-		
آمیختگی با دیگران	۰/۳۹*	-۰/۷۱*	۰/۶۴*	۰/۸۱*	-	
جایگاه من	-۰/۲۱*	۰/۷۹*	-۰/۶۳*	-۰/۶۹*	-۰/۶۳*	-
رضایت زناشویی	-۰/۶۱*	۰/۵۳*	-۰/۴۰*	-۰/۴۴*	-۰/۳۹*	۰/۲۵*

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل

Chi square	Value P	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	NFI
۴۰/۰۷	۰/۰۰۰۱	۰/۰۸۳	۰/۷۵	۰/۸۸	۰/۹۱	۰/۸۶

جدول ۳. نتایج مدل‌سازی ساختاری مدل پژوهش

مسیرهای مدل نهایی	اثرات مستقیم	سطح معناداری
افسردگی ← تمایز خود	۰/۶۱	۰/۰۰۱
افسردگی ← جدایی عاطفی	۰/۴۹	۰/۰۰۱
افسردگی ← واکنش عاطفی	۰/۲۷	۰/۰۰۵
افسردگی ← جایگاه من	۰/۳۵	۰/۰۰۵
افسردگی ← آمیختگی با دیگران	۰/۲۸	۰/۰۰۸
رضایت زناشویی ← تمایز خود	۰/۵۴	۰/۰۰۱
رضایت زناشویی ← جدایی عاطفی	۰/۲۹	۰/۰۰۱
رضایت زناشویی ← واکنش عاطفی	۰/۲۰	۰/۰۰۵
رضایت زناشویی ← جایگاه من	۰/۲۲	۰/۰۰۱
رضایت زناشویی ← آمیختگی با دیگران	۰/۳۹	۰/۰۰۷

شکل ۲. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری برای ضرایب مسیرهای مستقیم مدل پیشنهادی پژوهش

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۴ حدود بالا و پایین تمامی روابط غیرمستقیم با استفاده از روش بوت استرپ، صفر را در بر نمی گیرند، بنابراین تمامی مسیرهای غیرمستقیم بین متغیرها معنادار است ($p=0/001$).

جدول ۴. نتایج بوت استرپ برای اثرات غیرمستقیم افسردگی بر رضایت زناشویی از راه تمایز خود و خرده‌مقیاس‌های آن

مسیرهای غیرمستقیم	داده	بوت	سوگیری	خطای استاندارد	سطح اطمینان ۰/۹۵		سطح معناداری
					حد پایین	حد پایین	
افسردگی بر رضایت زناشویی از مسیر تمایز خود	۰/۷۲۴	۰/۷۲۶	۰/۰۰۵	۰/۲۱۷	۰/۱۸۵۴	۰/۵۰۴	۰/۰۰۱
افسردگی بر رضایت زناشویی از مسیر جدایی عاطفی	۰/۵۱۳	۰/۴۵۱	۰/۰۰۳	۰/۰۲۱	۰/۷۰۱	۰/۲۲۲	۰/۰۰۱
افسردگی بر رضایت زناشویی از مسیر واکنش هیجانی	۰/۳۱۷	۰/۳۰۱	۰/۰۰۵	۰/۰۷۰	۰/۵۴۴	۰/۰۵۹	۰/۰۰۱
افسردگی بر رضایت زناشویی از مسیر جایگاه من	۰/۲۲۴	۰/۲۱۹	۰/۰۰۳	۰/۰۶۷	۰/۳۹۱	۰/۰۳۱	۰/۰۰۱
افسردگی بر رضایت زناشویی از مسیر آمیختگی با دیگران	۰/۲۰۹	۰/۱۸۷	۰/۰۰۲	۰/۱۷۱	۰/۳۱۴	۰/۰۳۱	۰/۰۰۱

• بحث

نتایج به دست آمده از الگویابی معادلات ساختاری نشان می‌دهد که افسردگی بر رضایت زناشویی تأثیر مستقیم و غیرمستقیم از مسیر تمایز خود و خرده‌مقیاس‌های آن (جدایی عاطفی، واکنش هیجانی جایگاه من و آمیختگی با دیگران) دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهش‌هایی که به بررسی رابطه میان تمایز خود و افسردگی با رضایت زناشویی پرداختند، همسو است.

محمدی و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود بیان کردند که تمایز خود می‌تواند به‌عنوان عاملی در رضایت زناشویی پیش‌بینی‌کننده باشد. در پژوهش پلگ (۲۰۰۸)، رضایت زناشویی در زنان ارتباط معناداری با جدایی عاطفی داشت و برای مردان واکنش هیجانی و جایگاه من مهم بود. همایی و دشت بزرگی (۱۳۹۷) در مطالعه خود بیان کردند که تمامی ابعاد تمایز با رضایت زناشویی ارتباط دارد.

کالتا (۲۰۱۴) بیان می‌کند که بین متغیر تمایز خود و مؤلفه جایگاه من با رضایت زناشویی زنان رابطه مثبت و بین مؤلفه‌های جدایی عاطفی، واکنش هیجانی، آمیختگی با دیگران و رضایت زناشویی زنان رابطه منفی وجود دارد. در پژوهش دیگری بیان شد که رابطه بین افسردگی با رضایت زناشویی برای زنان معنادار بود. در پژوهش واندلر، ژانپرتو، پرز و شویی (۲۰۰۹) بیان شد که زنان نسبت به مردان رضایت زناشویی کمتری را تجربه کرده و با مشکلات بیشتری در رابطه زناشویی مواجه هستند. بالچ و همکاران (۲۰۰۹) ارتباط بین افسردگی با رضایت زناشویی را تأیید و بیان می‌کنند که همسران افسرده، مشکلات زناشویی بیشتری را تجربه می‌کنند و رضایت آنها پایین است.

گرچه ارتباط مستقیم بین رضایت زناشویی و نشانه‌های افسردگی وجود دارد، اما این دو متغیر رابطه متقابل با یکدیگر دارند. رابطه دو متغیر رضایت زناشویی و افسردگی زمانی که تمایز یافتگی به‌عنوان متغیر میانجی اضافه می‌شود، تغییر می‌کند. در واقع، یک مکانیزم پیچیده که تمایز خود بر سطوح رضایت زناشویی و افسردگی اثر می‌گذارد، به‌وجود می‌آید (بالچ و همکاران، ۲۰۰۹).

نمره کلی تمایز یافتگی و خرده‌مقیاس جایگاه من و آمیختگی با دیگران واسطه ارتباط بین ذهن‌آگاهی و رضایت زناشویی می‌شود (خادما، گردن و بلدن، ۲۰۱۵). کالتا (۲۰۱۴) بیان کرد که تمایز خود و مؤلفه‌های آن بین رضایت زناشویی و استرس در زنان واسطه‌گری می‌کند. در واقع می‌توان این‌گونه بیان کرد که تنیدگی از راه تمایز خود و مؤلفه‌های آن بر رضایت زناشویی اثر می‌گذارد.

نشانه‌های بیماری‌های روانی و جسمانی، اجتماعی و زناشویی با سطح تمایز یافتگی فرد مرتبط است (همایی و دشت بزرگی، ۱۳۹۷؛ هدر و دیگران، ۲۰۱۹؛ آیزیک، ازپیلر، اسویرکولینز و رودریگز، ۲۰۲۰). افرادی که تمایز خود ضعیفی دارند، به استرسورها واکنش غیرمنطقی می‌دهند. در رابطه‌هایشان به افراد وابسته می‌شوند و قطع ارتباطات میان‌فردی خود را راهی جهت روبه‌رو شدن با مسائل و تنش‌ها می‌پردازند. آنها هیجان‌های ناپایدار و نوسان‌های خلقی را تجربه می‌کنند (پلگ، ۲۰۱۳).

• نتیجه‌گیری

بوون تأکید داشت که سطح تمایز خود برای تجربه صمیمیت و مشارکت در رابطه زناشویی از اهمیت زیادی برخوردار است و مشکلات زناشویی زمانی به‌وجود می‌آیند که همسران تمایز خود ضعیفی دارند. تمایز یافتگی در ارتباط بین رضایت زناشویی و افسردگی واسطه می‌شود. مقدار ارتباط رضایت زناشویی با افسردگی به واکنش هیجانی، توانایی گرفتن جایگاه من، تمایل به آمیختگی با دیگران

و جدایی عاطفی وابسته است. جدایی عاطفی به عنوان مانعی برای ارتباط زناشویی و جستجوی روش‌های مقابله با تنش‌ها در ازدواج است (پلگ، ۲۰۰۸). کناره‌گیری از تعامل‌ها با افزایش حس تنهایی در رابطه، ارتباط دارد و فرد را از دریافت حمایت همسرش محروم می‌کند و رضایت زناشویی را کاهش می‌دهد (لاندریس، پیتر، مارتین و بوون من، ۲۰۱۳). رضایت زناشویی اندک در افراد با سطح تمایز خود پایین، منجر به اضطراب و افسردگی در آنان می‌شود. افرادی که واکنش‌های آنها به وسیله هیجان هدایت می‌شود، در روابط از هم گسیخته درگیر شده و حمایت عاطفی افراد را از دست می‌دهند و نبود حمایت به تجربه آشفتگی‌های روانشناختی در آنان می‌انجامد. با توجه به اینکه این پژوهش در مورد زنان متأهل شهر اهواز انجام شده است بنابراین در تعمیم نتایج به سایر شهرها باید جوانب احتیاط صورت گیرد. با توجه به بحث تمایز یافتگی، به نظر می‌رسد آشنا کردن زوجین با این متغیر در زمان ازدواج به رضایت بیشتری در ازدواج و رابطه زناشویی آنان منجر می‌شود. با توجه به اهمیت موضوع، توصیه انجام این پژوهش به صورت کشوری پیشنهاد می‌شود.

• تضاد منافع

نویسندگان اظهار کردند در این پژوهش هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

• تشکر و قدردانی

از تمامی زنان متأهل شهر اهواز که در پژوهش حاضر با ما همکاری کردند، نهایت سپاسگزاری را داریم.

• منابع

- آریایی آذر، افسانه، صادقی، منصوره السادات، موتابی، فرشته. (۱۴۰۰). بررسی تمایز یافتگی زوجین از خانواده اصلی و نقش آن در پیش‌بینی الگوهای ارتباطی و رضایت زناشویی در قومیت‌های مختلف ایران. *خانواده پژوهی*، ۱۷(۳)، ۳۶۸-۳۵۳.
- آزادی، شهدخت و ناهیدپور، فرزانه. (۱۳۹۵). پیش‌بینی مقدار تمایز یافتگی دختران از روی مقدار تمایز یافتگی مادران: بررسی انتقال‌های بین نسلی. *زن و جامعه*، ۷(ویژه‌نامه)، ۱۲۵-۱۳۶.
- بلیاد، محمدرضا، ناهیدپور، فرزانه، آزادی، شهدخت. (۱۳۹۶). بررسی نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی در ارتباط میان افسردگی و رضایت زناشویی زنان. *روش‌ها و مدل‌های روانشناختی*، ۸(۲۷)، ۱۲۶-۱۰۹.
- جعفری، فاطمه، ضاربی، آرزو، حسینیان، سیمین، عبداللهی، عباس. (۱۴۰۰). ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی مقیاس سواد سلامت روان (MHLS) در دانشجویان ایرانی. *روانشناسی*، ۲۵(۳)، ۳۲۸-۳۱۱.
- جورابچی سیده معصومه، دوایی مهدی، مردانی راد مژگان. طراحی مدل رضایت زناشویی بر اساس مؤلفه‌های سلامت روانی، ویژگی‌های شخصیتی و هماهنگی شخصیتی و با میانجیگری رضایت جنسی در زوجین مراجعه‌کننده به مراکز خانه‌های سلامت شهر تهران. سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت. ۱۳۹۹؛ ۴ (۷۴-۸۸)
- رضایی‌والا، مرضیه، یارمحمدی‌واصل، مسیب. (۱۳۹۹). تأثیر آموزش شفقت بر صمیمیت زناشویی و خرسندی زناشویی در زنان متأهل. *پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ۱۵(۶۰)، ۱۱۴-۱۰۱.
- رضائی، مهدی و آبدار، شیرین. (۱۳۹۶). خشونت جنسی در خانواده: یک پژوهش کیفی. *پژوهش‌نامه زنان*، ۸(۱۹)، ۵۹-۳۵.
- نجفلوئی، فاطمه (۱۳۸۵). نقش تمایز خود در روابط زناشویی. *مجله اندیشه‌های جدید در مورد آموزش*، ۲(۳)، ۳۷-۲۷.
- همائی، رضوان و دشت‌بزرگی، زهرا (۱۳۹۷). همبستگی تمایز یافتگی خود و خوش‌بینی با مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی در دانشجویان پرستاری. *مدیریت ارتقای سلامت*، ۱(۲)، ۶۵-۵۸.
- کشوری، فاطمه، کربلایی محمد میگوئی، احمد، رضابخش، حسین، پاشنگ، سارا. (۱۳۹۹). پیش‌بینی اضطراب دختران نوجوان بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه مادران با میانجی‌گری تمایز یافتگی خود و طرحواره‌های ناسازگار اولیه دختران. *فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۱۱(۴)، ۹۳-۱۱۲.
- Arnau, R. C., Meagher, M. W., Norris, M. P., & Bramson, R. (2001). Psychometric evaluation of the Beck Depression Inventory-II with primary care medical patients. *Health Psychology*, 20(2), 112-119.
- Beck, A. T., Steer, R. A., & Brown, G. (1996). *Beck Depression Inventory II manual*. San Antonio, TX: The Psychological Corporation.
- Bulloch, A. G., Williams, J. V., Lavorato, D. H., & Patten, S. B. (2009). The relationship between major depression and marital disruption is bidirectional. *Depression and Anxiety*, 26, 1172-1177.

- Choi, S. W., & Murdock, N. L. (2017). Differentiation of self, interpersonal conflict, and depression: The mediating role of anger expression. *Contemporary Family Therapy*, 39(1), 21-30.
- Dobson, K.S., & Mohammad-Khani, P. (2006). Psychometric characteristics of the Beck Depression Inventory-II in patients with major depressive disorder in partial remission. *Social Welfare and Rehabilitation Sciences*, 8, 82-96.
- Ertel, K. A., Rich-Edwards, J. W., & Koenen, K. C. (2011). Maternal depression in the United States: Nationally representative rates and risks. *Journal of Women's Health*, 20(11), 1609-1617.
- Holland, K., Lee, J., Marshak, H., Martin, L. (2017). Spiritual Intimacy, Marital Intimacy, and Physical/Psychological Well-Being: Spiritual Meaning as a Mediator. *Psycholog Relig Spiritual*, 8(3), 218-227.
- Isik, E., Ozbiler, S., Schweer-Collins, M. L., & Rodríguez-González, M. (2020). Differentiation of self predicts life satisfaction through marital adjustment. *The American Journal of Family Therapy*, 48(3), 235-249.
- Jankowski, P. J., & Hooper, L. M. (2012). Differentiation of self: A validation study of the Bowen theory construct. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 1(3), 226-243.
- Kaleta, K. (2014). Marital satisfaction, differentiation of self and stress perceived by women. *Polskie Forum Psychologiczne*, 19(3), 305-319
- Khaddouma, A., Gordon, K. C., & Bolden, J. (2015). Zen and the art of dating: Mindfulness, differentiation of self and satisfaction in dating relationships. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 4(1), 1-13.
- Klever, P. (2009). Goal direction and effectiveness, emotional maturity, and nuclear family functioning. *Journal of Marital and Family Therapy*, 35(3), 308-324.
- Landis, M., Peter-Wight, M., Martin, M., & Bodenmann, G. (2013). Dyadic coping and marital satisfaction of older spouses in long-term marriage. *The Journal of Gerontopsychology and Geriatric Psychiatry*, 26(1), 39-47.
- Laurent, H. K., Kim, H. K., & Capaldi, D. M. (2009). Longitudinal effects of conflict behaviors on depressive symptoms in young couples. *Journal of Family Psychology*, 23, 596-605.
- McNulty, J. K., & Russell, V. M. (2010). When "negative" behaviors are positive: A contextual analysis of the long-term effects of problem-solving behaviors on changes in relationship satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98, 587-604.
- Mirhashemi, M., Akbarimoghadam, Z. (2020). The prediction of infidelity upon personality characteristics, marital satisfaction and attachment styles. *Journal of Woman and Family Studies*, 8(2), 775-97.
- Mohammadi, M., Alibakhshi, Z., & Sedighi, M. (2019). The effect of Self-differentiation Training Based on Bowen Theory on Women's Self-differentiation and Marital Satisfaction. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 7(4), 1904-1911.
- Peleg, O. (2008). The relation between differentiation of self and marital satisfaction: What can be learned from married people over the course of life?. *The American Journal of Family Therapy*, 36, 388-401
- Peleg, O. (2013). The relationship between stressful life events and family patterns. *International Journal of Psychology*, 17(4), 26-37.
- Peleg, O., & Rahal, A. (2012). Physiological symptoms and differentiation of self: A cross-cultural examination. *International Journal of Intercultural Relations*, 36, 719-727.
- Raes, F. (2010). Rumination and worry as mediators of the relationship between self-compassion and depression and anxiety. *Personality and Individual Differences*, 48(6), 757-761.
- Simon, H. L. M., DiPlacido, J., & Conway, J. M. (2019). Attachment styles in college students and depression: The mediating role of self-differentiation. *Mental Health & Prevention*, 13, 135-142.
- Skowron, E. A., & Friedlander, M. L. (1998). The Differentiation of Self Inventory: Development and initial validation. *Journal of counseling psychology*, 45(3), 235-246.
- Skowron, E. A., & Schmitt, T. A. (2003). Assessing interpersonal fusion: Reliability and validity of a new DSI fusion with others subscale. *Journal of Marital and Family Therapy*, 29(2), 209-222.
- Smith, C., & Erford, B.T. (1998). *Test review: Beck Depression Inventory II*. Association for Assessment in Counseling Education.
- Steer, R. A., Ball, R., Ranieri, W. F., & Beck, A. T. (1997). Further evidence for the construct validity of the Beck Depression Inventory-II with psychiatric outpatients. *Psychological Reports*, 80(2), 443-446.
- Vandeleur, C.L., Jeanpretre, N., Perrez, M., & Shoebi, D. (2009). Cohesion, satisfaction with family bonds and emotional well-being in families with adolescents. *Journal of Marriage and Family*, 71(5), 1205-1219.